

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI VA O'QISH
SAVODXONLIGI FANINING AHAMIYATI****Urushboyeva Mohira Alibek qizi***Jizzax shahar 29-sonli
umumta'lim maktabning boshlang'ich
sinf o'qituvchisi.*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda o'tiladigan ona tili va o'qish savodxonligi fanining ahamiyati haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *ona tili, o'qish savodxonligi, fan, boshlang'ich sinf, ahamiyat, savodxonlik, dars samaradorligi.*

Har tomonlama komil, bilimli, jamiyatga foydali shaxs bo'lib yetishishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf yosh avlodning kelajagi uchun muhim poydevor vazifasini o'taydi. Poydevorning qay darajada mustahkam bo'lishi esa bevosita boshlang'ich sinflarda o'qitiladigan fanlarga bog'liq. Boshlang'ich sinflarga o'qitiladigan fanlar orasida ona tili va o'qish savodxonligi fani muhim o'ringa ega. Ushbu fan ilgari alohida fanlar sifatida o'qitilgan bo'lsa, hozirda bir fan hisoblanadi.

Darhaqiqat, bugungi kunda mamlakatimizda barcha sohalarda xalqaro standartlarga tayangan holda tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlar * V ta'lim tizimini ham chetlab o'tmaganligini ona tili va o'qish savodxonligi fanlarining birlashtirilgani misolida ham yaqqol ko'rishimiz mumkin. Umuman olib qaraganda, bu ikki fan bir-biriga nihoyatda yaqin fanlar hisoblanadi. Ularni alohida o'qitish esa o'zini oqlamasdi. Bu ikki fanning birlashtirilishi boshlang'ich sinflardagi fanlarni ixchamlashtirgan, albatta.

Ona tili va o'qish savodxonligi fani boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma savodxonligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinflarda o'qitiladigan darslar o'z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko'ra ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Negaki ularning zaminida savodxonlik va axloqiy-talimiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshlang'ich ta'lim darslariga o'quvchilar qiziqishini oshirishga alohida e'tibor berish lozim. Chunki bolalar boshlang'ich sinflardanoq «dars» degan muqaddas so'zdan bezib qolmasliklari lozim.

O'qish savodxonligi - jamiyat tomonidan talab qilinadigan va inson tomonidan qadrlanadigan yozma tilning shakllarini idrok etish va amaliyotda qo'llay olish qobiliyatidir. Asosiy e'tibor, tushunishni namoyon qilishdan o'zlashtirilgan ma'lumotlarni qanday qilib yangi loyihalar va vaziyatlarda qo'llay olish

qobiliyatlarini namoyon qilishga qaratilmoqda. Boshlang'ich sinf darslarida o'quvchini qalban yuksak, ma'naviy boy qilib tarbiyalashda ajdodlarimiz yaratgan betakror asar

durdonalaridan foydalangan holda bilim berish hamda odob-axloq qoidalariga o'rgatish muhim ahamiyatga ega.

Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish darsi alohida ajralib turadi. Ona tili va o'qish darslari orqali o'quvchining savodi chiqadi. U yozishni va o'qishni o'rganadi. Bu o'quvchilarga keyinchalik ham boshqa fanlarni yaxshi o'zlashtirishiga yordam beradi. Bunda asosiy rol ni albatta boshlang'ich sinf o'qituvchisi egallaydi. Chunki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodini chiqarish o'qituvchidan kasbiy mahorat va bilim talab etadi. Bu vazifa o'qituvchining zimmasiga ulkan mas'uliyat yuklaydi. O'qituvchi har doim ushbu mas'uliyatni his qilgan holda dars jarayonini tashkil etishi lozim. Bunda o'qituvchidan ijodkorlik, izlanish, ilg'or va innovatsion texnologiyalarni, ilg'or o'qituvchilarning tajribalarini o'z darsida mahorat bilan qo'llay olish talab etiladi. O'quvchilarning savodxonligini oshirishda ona tili va o'qish fani muhim ahamiyatga ega.

O'quvchilarning, eng awalo, savodxonligini oshirishda to'g'ri o'qish, so'z boyligini oshirish, keng fikrlashga o'rgatish, nutqini, ongini oshirish kabi bir qator xususiyatlarni o'rganishda ona tili va o'qish savodxonligini to'g'ri tashkil eta bilish lozim. Fikrini o'stirish, fikrlashga o'rgatish, kelajakka sog'lom fikrli bolani tarbiyalash ona tili va o'qish savodxonligining asosiy vazifalaridan biridir. Ayniqsa, bola fikrining kengayishida sodda so'zlardan murakkab so'zlarga o'tib borishi yosh xususiyatlariga moslab davlat ta'lim standartlari asosida joylanganligi o'ta muhimdir. Darslarni to'g'ri va samarali tashkil qila olish o'qish samaradorligini oshiradi, ma'naviy ozuqa olishning yana bir yo'li hamdir.

Boshqa fanlarda bo'lgani kabi ona tili va o'qish darslarida ham axborot texnologiyalaridan foydalanib dars olib borish ta'lim sifatini oshirishga va o'quvchilarning darsga nisbatan qiziqishlarini o'stirishga yordam beradi. Shu sababli ona tili va boshqa darslarda axborot texnologiyalarini qo'llash asosida dars o'tish davr talabi deb aytishimiz mumkin. Ona tili va o'qish darslarida multimedia vositalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishda ham ta'limiy, ham 3* tarbiyaviy ahamiyatga ega. Masalan, axborotning xilma-xilligi: matn, lavha, bezak, nutq, musiqa, videofilmlardan parchalar, telekadrlar, animatsiyalardan foydalanishga erishiladi. O'quvchilarga ta'lim olishda ijodiy munosabatni uyg'otadi va bu o'quvchilarda o'zlariga bo'lgan ishonchni shakllantiradi; o'quvchilarning tafakkurini rivojlantiradi; o'z-o'zini namoyish etish imkonini beradi; o'quvchi mavzu bo'yicha yangi fikrlarni bildirishga va o'ziga o'zlashtirishga ruhan tayyor bo'ladi. Ushbu jihatlardan kelib chiqib aytish mumkinki, zamonaviy o'qituvchi butun dunyo ta'lim tizimida bo'layotgan o'zgarishlardan doimo xabardor bo'lishi va ularni o'zlashtirib o'z faoliyati davomida qo'llay olishi lozim.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, har bir boshlang'ich sinf o'qituvchisi ona tili va o'qish savodxonligi fanining ahamiyatini chuqur anglagan holda o'quvchilarga zarur bilimlarni va ko'nikmalarni bera olishi zarur. Shundagina o'quvchilar kelgusida og'zaki va yozma savodxonligi yuqori shaxslar bo'lib yetishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'qish madaniyatini oshirish" ilmiy-amaliy seminari materiallari. 2018
2. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-qism [Matn]: darslik 2-sinf uchun /K. Mavlonova [va boshq.]. -Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021.